

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/73
Karar Tarihi : 30/12/2014

Başkan : Alparslan ALTAN
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ

Raportör : Hüseyin TURAN

Başvurucu : Salman ACELEÇİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Suriye’de yakalanarak Türkiye’ye iade edilmesi sonrasında hakkında Türkiye’de verilen cezadan Suriye’de gözetim altında kaldığı sürenin mahsup edilmediğini ileri sürerek Anayasa’nın 2. ve 19. maddelerinde belirtilen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 20/12/2012 tarihinde Gaziantep 6. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtası ile yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca, 29/3/2013 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 20/5/2013 tarihinde kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 22/5/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 19/7/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 26/7/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanlarını 30/7/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 1974 doğumlu olup Adana/Ceyhan Yarı Açık Cezaevinde hükümlüdür.

9. PKK-KONGRAGEL terör örgütü üyesi olma şüphesiyle aranan başvuru Suriye’de yakalanarak 31/7/2008 tarihinde Türkiye’ye teslim edilmiş ve Hatay 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 1/8/2008 tarihli kararı ile cezaevine konulmuştur.

10. Başvurucu hakkında, Adana Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonrasında, 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve 12/4/1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nun 5. maddesi gereğince cezalandırılması istemiyle iddianame düzenlenmiştir.

11. Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 26/1/2009 tarih ve E.2008/230, K.2009/11 sayılı kararıyla başvurunun 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucu, Suriye güvenlik güçleri tarafından Türkiye’ye iade edilmeden önce 11/2/2008-31/7/2008 tarihleri arasında Suriye’de cezaevinde tutulduğunu belirterek bu sürenin kendisine verilen cezadan mahsup edilmesini, Mahkemeden talep etmiştir. Mahkeme, bu hususun infaz safhasında Cumhuriyet Savcılığınca dikkate alınması gerektiği şeklinde karar vermiştir.

13. Başvurucu, 9/8/2012 tarihli dilekçe ile Suriye’de cezaevinde tutulduğu sürenin kendisine verilen cezadan mahsup edilmesini Adana Cumhuriyet Başsavcılığından talep etmiş ve talep dilekçesi Savcılıkça Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.

14. Başvurucunun talebi, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 13/8/2012 tarih ve 2012/740 Değişik İş sayılı kararında; “Adana İlamat ve infaz bürosunun 9/8/2012 tarih ve 2009/1-4241 sayılı yazısı ekleri ve dilekçenin tetkikinden samğin yurt dışında kaldığına dair herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı” gerekçesiyle reddedilmiştir.

15. Başvurucu karara 16/11/1012 tarihinde itiraz etmiş, itiraz “hükümlünün Suriye’de gözaltında ve tutuklu bulunduğuna dair herhangi bir belgeye rastlanmadığı” gerekçesiyle Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/11/2012 tarih ve 2012/1005 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir.

16. Mahkemenin ret kararı başvuruca 5/12/2012 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu, 20/12/2012 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Başvurucunun, Ceyhan İnfaz Hâkimliği’nin 31/1/2013 tarihli kararıyla tahliyesine karar verilmiştir.

B. İlgili Hukuk

19. 5237 sayılı Kanun’un 63. maddesi şöyledir:

“Hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsî hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün hâller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 30/12/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 20/12/2012 tarih ve 2013/73 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, Suriye’de yakalanarak Türkiye’ye iade edilmesi sonrasında hakkında Türkiye’de verilen cezadan Suriye’de gözaltında kaldığı sürenin mahsup edilmediğini, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının Suriye’de tutuklu kalıp kalmadığı konusunda herhangi bir araştırma yapmaksızın talebini reddetmesinin Türk Ceza Hukuku’nun temel ilkelerinden olan “*re’sen araştırma*” ilkesini zedelediğini ileri sürerek Anayasa’nın 2. ve 19. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa’nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (Bkz. B.No: 2013/4682, 17/9/2014; B.No: 2014/1711, 23/7/2014; B.No: 2013/8114, 17/9/2014). Başvurucunun şikâyet biçimi dikkate alındığında, iddialarının özü, yabancı ülkede gözaltında kaldığı sürenin Türkiye’de verilen cezadan mahsup edilmemesi nedeniyle haksız olarak cezaevinde tutulmasına ilişkin olduğundan başvurucunun bütün iddiaları kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı çerçevesinde değerlendirilmiştir.

23. Adalet Bakanlığı görüşünde, başvurucunun mahsup talebi yerine getirilmediği için yasaların öngördüğü sürelerin dışında hürriyetinden mahrum bırakıldığına ilişkin şikâyetiyle ilgili somut bilgi ve belge ibraz edememesi nedeniyle yetkili makamlar tarafından talebinin incelenip reddine karar verildiği, somut başvurunun incelenmesinde bu hususların göz önünde tutulması gerektiği ve takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu ifade edilmiştir.

24. Başvurucu, Adalet Bakanlığının bu görüşlerine katılmadığını belirtmiştir.

25. Anayasa’nın 19. maddesi şöyledir:

“Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.”

26. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 5. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“1. Herkes özgürlük ve güvenlik hakkına sahiptir. Aşağıda belirtilen haller dışında ve yasanın öngördüğü usule uygun olmadan hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:

(a) Kişinin, yetkili bir mahkeme tarafından verilmiş mahkûmiyet kararı sonrasında yasaya uygun olarak tutulması;

...”

27. Anayasa’nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının kısıtlanması ancak Anayasa’nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı halinde söz konusu olabilir (B.No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

28. Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ilk istisnası "*Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yargı organlarıca verilecek mahkûmiyet kararlarının sonucu olarak hapis cezası veya güvenlik tedbirlerinin uygulanması halinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlali kabul edilmeyecektir. Diğer taraftan "*suç şüphesine bağlı tutma*" kapsamında olan durumdaki farklı olarak anılan istisna "*bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutmayı*" ifade etmektedir. (Benzer kararlar için bkz. B.No: 2012/338, 2/7/2013, § 41, B.No: 2014/912, 6/3/2014, § 70). Sözleşme'ye göre, özgürlüğe getirilen sınırlamanın meşru kabul edilebilmesi için mahkûmiyet kararı sonrası "*tutma*" hali veya hapsedilmenin, "*yetkili mahkeme*" kararına dayalı ve hukuka (kanuna) uygun olması şartları aranmaktadır. Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı yönünden "*tutma*" hali, geniş anlamda kullanılmakta olup gözaltı, tutuklama, mahkûmiyet sonrası tutukluluk ve hükümlülük hallerini içine almaktadır. Sözleşme maddesindeki "*yetkili mahkeme*" vurgusu, kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması sonucunu doğuran ceza veya güvenlik tedbiri uygulama konusunda kanun gereği yetkilendirilmiş, yürütme organı ve taraflardan bağımsız ve yeterli güvencelere sahip yargısal organı ifade etmektedir (B.No: 2013/8114, 17/9/2014, § 18; benzer AİHM kararları için bkz. *De Wilde, Ooms And Versyp/Belçika*, B. No: 2832/66, 2835/66, 2899/66, 18/6/1971, § 78; *Engel ve Diğerleri/Hollanda*, B. No: 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, 8/6/1976, § 68). Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası ve Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında, mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet hükmünün yerine getirilmesi hallerinde ortaya çıkan özgürlükten yoksun bırakma halleri dâhil ise de anılan kurallar, mahkûmiyet kararının değil, tutmanın hukuka uygun olmasını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla bu güvence kapsamında, kişi hakkında hükmedilen hapis cezasının yerindeliği veya orantılılığı incelemeye tabi tutulamaz (B.No: 2013/8114, 17/9/2014, § 18).

29. Bir mahkûmiyet kararının infazına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesi ve Sözleşme'nin 5. maddesi açık bir hüküm içermemektedir. Bununla birlikte herkesin, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olması ve bu hakka getirilebilecek sınırlamaların ayrıntılı olarak madde metinlerinde belirtilmesi, "*keyfi bir biçimde*" bu haktan kimsenin mahrum bırakılmamasını amaçlamaktadır. Yetkili bir mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve ceza infaz kurumunda tutma süresi de bu hak kapsamında değerlendirilmelidir. Ceza mahkemelerinin kararına uygun hareket edilmesi de hakkın korunması açısından bir zorunluluktur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili yasal mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi ve Sözleşme'nin 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında güvence altına alınmıştır (B.No: 2014/1711, 23/7/2014, § 32).

30. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, kural olarak tutma hali, mahkûmiyet kararına bağlı olmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde geçen "*mahkûmiyet kararı sonrasında*" ibaresi ile kastedilen, sadece "*tutma*"nın zaman bakımından mahkûmiyet kararından sonra olması değil, aynı zamanda mahkûmiyet nedeniyle olmasıdır (Bkz. B.No: 2013/8114, 17/9/2014, § 19; *Van Droogenbroeck/Belçika*, B. No: 7906/77, 24/6/1982; *Weeks/Birleşik Krallık*, B. No: 9787/82, 2/3/1987, § 42; *Stafford/Birleşik Krallığı*, [BD], B. No: 46295/99, § 64; *M./Almanya*, B. No: 19359/04, 17/12/2009, § 88).

31. Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde başvuru, Suriye'de yakalanarak Türkiye'ye iade edilmesi sonrasında hakkında Türkiye'de terör örgütüne üye olmak suçundan verilen cezadan Suriye'de gözaltında kaldığı sürenin mahsup edilmesi talebinin Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca reddedilmesi kararının yanlış olduğunu belirterek

mahsup işleminin yapılması gerektiğini ileri sürmüş, tedbiren infazın durdurularak cezaevinden salıverilmesini talep etmiştir.

32. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 'Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi' kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, ... açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

33. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvuru ihlal iddialarını kanıtlamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

34. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuru yapanların titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvuru, Anayasa hükmünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle iddialarını kanıtlamak zorundadır. Başvuru tarafından soyut şekilde anayasal haklarının ihlal edildiğinin ileri sürülmesi iddiaların ispatlandığı anlamına gelmez. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, Anayasa'ya aykırılığın soyut biçimde ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir (B. No: 2014/1397, 30/6/2014, § 27).

35. Somut olayda başvuru Suriye güvenlik güçleri tarafından Türkiye'ye iade edilmeden önce 11/2/2008 ile 31/7/2008 tarihlerinde Suriye'de cezaevinde tutulduğunu belirterek bu sürenin kendisine verilen cezadan mahsup edilmesini talep etmiştir. Başvuru, Suriye'de özgürlüğünden yoksun bırakılmasının Türkiye'de yargılandığı ve ceza aldığı suç nedeniyle olup olmadığını ve bu yoksun bırakılmanın hangi ceza evinde gerçekleştiğini ilk derece mahkemesi önünde de, infaz aşamasında ve bireysel başvurunun yapıldığı Anayasa Mahkemesi önünde de kanıtlanamamıştır.

36. Açıklanan nedenlerle, başvuru tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının başvuru tarafından kanıtlanamamış olması nedeniyle, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle başvurunun, “*açıkça dayanaktan yoksun olması*” nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**, yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına, 30/12/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ